

Context històric i artístic

1. El Frontal d'Avià és una obra que pertany al corrent d'influència bizantina que es dona a Europa a l'entorn de l'any 1200. Denota una evolució en la manera de representar les personatges i els objectes, que s'allunya de les formes del Romànic inicial i s'acosta a les del Gòtic. Ara investiga:
 - a. Què era l'Imperi Bizantí?
 - b. Quin territori ocupava al segle XIII?
 - c. Fins quan va existir?
 - d. Quina era la seva capital?
 - e. Quins països actuals formaven part de l'Imperi Bizantí?

2. Al llarg de l'Edat Mitjana la utilització d'imatges va ser profusament utilitzades amb una clara intencionalitat didàctica. Amb aquest punt de partida busqueu informació sobre la funció que tenia per a la societat medieval l'ús de les imatges en el context de l'església i compareu-ho amb com la publicitat utilitza les imatges avui dia (plantegeu-vos temes: com les imatges reflecteixen el poder o com s'utilitzen per donar prestigi a les institucions o per transmetre idees o creences).

3. El Frontal d'Avià és una obra representativa de l'Art anomenat "estil 1200", difós per tot l'Occident cristià. Un frontal anterior a aquest va ser el Frontal de la Seu d'Urgell o dels Apòstols (MNAC), una obra de la primera meitat del segle XII. L'evolució estilística és prou clara si en fem la comparativa. A partir de les característiques que et donem a sota fes un discurs que reculli els conceptes que corresponen a cadascun dels frontals pertinents:
 - a. Tendència a la geometrització
 - b. Esquematisme dels trets facials
 - c. Antinaturalisme
 - d. Humanització del rostre
 - e. Recerca del naturalisme en l'anatomia
 - f. Tendència al realisme dels trets facials
 - g. Predomini de la línia
 - h. Recerca del volum a través de la gradació del color
 - i. Colors plans i sense gradació
 - j. Composició estàtica
 - k. Composició dinàmica
 - l. Espai indefinit

4. El Frontal d'Avià és una pintura al tremp d'ou sobre fusta. Aquesta tècnica s'utilitzava en temps del Romànic per pintar altar, baldaquins, imatges i creus en fusta. En algunes ocasions aquesta tècnica imitava els objectes esmaltats, que resultaven més cars i que no tots els centres religiosos podien permetre's. Ordena el procés d'elaboració d'un frontal d'altar decorat amb aquesta tècnica:
 - a. Allisament de la superfície de la taula (amb l'aplicació a les juntures de llistonets de fusta, tela, pergamí o estopa)
 - b. Construcció del moble (frontal d'altar, crucifix, armari, ...)
 - c. Preparació del color amb la barreja dels pigments i l'aglutinant, que en aquest cas és el rovell d'ou
 - d. Estucat i allisat de la superfície que cal pintar
 - e. Aplicació del color
 - f. Elaboració del dibuix preparatori amb la tècnica de l'estergit
5. El Frontal d'Avià presenta un cicle iconogràfic dedicat a la vida de la Mare de Déu. Observa les escenes i identifica el tema representat. Després relaciona'l amb el text corresponent de la Bíblia.
 - a. La Presentació de Jesús al Temple
 - b. L'Epifania
 - c. El naixement de Jesús
 - d. L'Anunciació
 - e. La visita de Maria a la seva cosina Isabel

Lluc 1,39-45

39 Per aquells dies, Maria se n'anà de pressa a la Muntanya, en un poble de Judea, 40 va entrar a casa de Zacaries i saludà Elisabet. 41 Tan bon punt Elisabet va sentir la salutació de Maria, l'infant va saltar dins les seves entranyes, i Elisabet quedà plena de l'Esperit Sant. 42 Llavors cridà amb totes les forces: Ets beneïda entre totes les dones i és beneït el fruit de les teves entranyes! 43 Qui sóc jo perquè la mare del meu Senyor em vingui a visitar? 44 Tan bon punt he sentit la teva salutació, l'infant ha saltat de joia dins les meves entranyes. 45 Feliç tu que has cregut: allò que el Senyor t'ha anunciat es complirà!

Lluc 1,26-38

26 El sisè mes, Déu envià l'àngel Gabriel en un poble de Galilea anomenat Natzaret, 27 a una noia verge, unida per acord matrimonial amb un home que es deia Josep i era descendent de David. La noia es deia Maria. 28 L'àngel entrà a trobar-la i li digué: Déu te guard, plena de la gràcia del Senyor! Ell és amb tu. 29 Ella es va torbar en sentir aquestes paraules i pensava per què la saludava així. 30 L'àngel li digué: No tinguis por, Maria. Déu t'ha concedit la seva gràcia. 31 Tindràs un fill i li posaràs el nom de Jesús. 32 Serà gran i l'anomenaran Fill de l'Altíssim. El Senyor Déu li donarà el tron de David, el seu pare. 33 Regnarà per sempre sobre el poble de Jacob, i el seu regnat no tindrà fi. 34 Maria preguntà a l'àngel: Com podrà ser això, si jo sóc verge? 35 L'àngel li respongué: L'Esperit Sant vindrà sobre teu i el poder de l'Altíssim et cobrirà amb la seva ombra; per això el fruit

que naixerà serà sant i l'anomenaran Fill de Déu. 36 També Elisabet, la teva parenta, ha concebut un fill a les seves velleses; ella, que era tinguda per estèril, ja es troba al sisè mes, 37 perquè per a Déu no hi ha res impossible. 38 Maria va dir: Sóc l'esclava del Senyor: que es compleixin en mi les teves paraules. I l'àngel es va retirar.

Lluc 2,1-21

1 Per aquells dies sortí un edicte de Cèsar August ordenant que es fes el cens de tot l'imperi. 2 Aquest cens va ser anterior al que es féu quan Quirini era governador de Síria. 3 Tothom anava a inscriure's a la seva població d'origen. 4 També Josep va pujar de Galilea, del poble de Natzaret, a Judea, al poble de David, que es diu Betlem, perquè era de la família i descendència de David. 5 Josep havia d'inscriure's juntament amb Maria, la seva esposa. Maria esperava un fill. 6 Mentre eren allà, se li van complir els dies 7 i va néixer el seu fill primogènit: ella el va faixar amb bolquers i el posà en una menjadora, perquè no havien trobat cap lloc on hostatjar-se. 8 A la mateixa contrada hi havia uns pastors que vivien al ras i de nit es rellevaven per guardar el seu ramat. 9 Un àngel del Senyor se'ls va aparèixer i la glòria del Senyor els envoltà de llum. Ells es van espantar molt. 10 Però l'àngel els digué: No tingueu por. Us anuncio una bona nova que portarà a tot el poble una gran alegria: 11 avui, a la ciutat de David, us ha nascut un salvador, que és el Messies, el Senyor. 12 Això us servirà de senyal: trobareu un infant faixat amb bolquers i posat en una menjadora. 13 I de sobte s'uní a l'àngel un estol dels exèrcits celestials que lloava Déu cantant: 14 Glòria a Déu a dalt del cel, i a la terra pau als homes que ell estima. 15 Quan els àngels els deixaren i se'n tornaren cap al cel, els pastors deien entre ells: Arribem-nos a Betlem a veure això que ha passat i que el Senyor ens ha fet saber. 16 Hi anaren, doncs, de pressa i trobaren Maria i Josep, amb el nen posat a la menjadora. 17 En veure-ho, van contar el que els havien anunciat d'aquell infant. 18 Tothom qui ho sentia quedava meravellat del que deien els pastors. 19 Maria guardava tot això en el seu cor i ho meditava. 20 Després els pastors se'n tornaren, glorificant Déu i lloant-lo pel que havien vist i sentit: tot ho van trobar tal com els ho havien anunciat. 21 Quan van complir-se els vuit dies i hagueren de circumcidar l'infant, li van posar el nom de Jesús; era el nom que havia indicat l'àngel abans que el concebés la seva mare.

Mateu 2,1-12

1 Després que Jesús va néixer a Betlem de Judea, en temps del rei Herodes, vingueren uns savis d'Orient i, en arribar a Jerusalem, 2 preguntaven: On és el rei dels jueus que acaba de néixer? Hem vist sortir la seva estrella i venim a adorar-lo. 3 Quan el rei Herodes ho va saber, es va inquietar, i amb ell tot Jerusalem. 4 Herodes va convocar tots els grans sacerdots i els mestres de la Llei que hi havia entre el poble i els preguntava on havia de néixer el Messies. 5 Ells li respongueren: A Betlem de Judea. Així ho ha escrit el profeta: 6 *I tu Betlem, terra de Judà, no ets de cap manera la més petita de les principals viles de Judà, perquè de tu sortirà un príncep que pasturarà Israel, el meu poble.* 7 Llavors Herodes cridà en secret els savis, va demanar-los el moment exacte en què se'ls havia aparegut l'estrella 8 i els encaminà a Betlem dient-los: Aneu i informeu-vos amb exactitud d'aquest infant; i quan l'haureu trobat, feu-

m'ho saber, perquè jo també pugui anar a adorar-lo. 9 Després de sentir aquestes paraules del rei, es posaren en camí. Llavors l'estrella que havien vist sortir començà a avançar davant d'ells, fins que s'aturà damunt el lloc on era l'infant. 10 L'alegria que tingueren en veure l'estrella va ser immensa. 11 Van entrar a la casa, veieren el nen amb Maria, la seva mare, es prostraren a terra i el van adorar. Després van obrir les seves arquetes i li oferiren presents: or, encens i mirra. 12 I, advertits en somnis que no anessin pas a veure Herodes, se'n tornaren al seu país per un altre camí.

Lluc 2,22-38

22 Quan van complir-se els dies que manava la Llei de Moisès referent a la purificació, portaren Jesús a Jerusalem per presentar-lo al Senyor. 23 Així ho prescriu la Llei del Senyor: *Tot primogènit mascle serà consagrat al Senyor.* 24 Havien d'oferir en sacrifici, tal com diu la Llei del Senyor, *un parell de tórtres o dos colomins*. 25 Hi havia llavors a Jerusalem un home que es deia Simeó. Era just i pietós, esperava que Israel seria consolat i tenia el do de l'Esperit Sant. 26 En una revelació, l'Esperit Sant li havia fet saber que no moriria sense haver vist el Messies del Senyor. 27 Va anar, doncs, al temple, guiat per l'Esperit, i quan els pares entraven amb l'infant Jesús per complir amb ell el que era costum segons la Llei, 28 el prengué en braços i beneí Déu dient: Ara, Senyor, deixa que el teu servent se'n vagi en pau, com li havies promès. 30 Els meus ulls han vist el Salvador, 31 que preparaves per presentar-lo a tots els pobles: 32 llum que es reveli a les nacions, glòria d'Israel, el teu poble. 33 El seu pare i la seva mare estaven meravellats del que es deia d'ell. 34 Simeó va beneir-los i digué a Maria, la seva mare: Aquest infant serà motiu que a Israel molts caiguin i molts d'altres s'aixequin; serà una senyera combatuda, 35 i a tu mateixa una espasa et traspasarà l'ànima. Així es revelaran els sentiments amagats al cor de molts. 36 Hi havia també una profetessa, Anna, filla de Fanuel, de la tribu d'Aser. Era d'edat molt avançada: havia viscut set anys amb el seu marit, 37 però havia quedat viuda, i ara ja tenia vuitanta-quatre anys. Mai no es movia del temple i donava culte a Déu nit i dia amb dejunis i pregàries. 38 Ella, doncs, es va presentar en aquell mateix moment i donava gràcies a Déu i parlava de l'infant a tots els qui esperaven que Jerusalem seria alliberada.

6. Com hem vist la iconografia del Frontal d'Avià es basa en diversos passatges de la Bíblia. En aquella època, però, no tan sols la Bíblia servia com a font inspiradora per generar discursos iconogràfics. Busca informació sobre els següents llibres i contesta quina relació poden tenir amb els frontals d'altar. Quan acabis busca exemples de frontals d'altar que utilitzin algunes d'aquestes fonts documentals com a guió argumental per a la seva creació.
 - a. Llegenda àuria
 - b. Martirologis
 - c. Actes dels Apòstols
 - d. Menologis
 - e. Evangelis Apòcrifs